

החלטת סגן הממונה על המשמעת – פסק דין

1. הנקבלות הן תלמידות שנה א' להנדסת חשמל. כנגד הנקבלות – ותלמיד נוסף מאותו מחזור שעניינו מתנהל כעת בנפרד – הוגש כתב קובלנה שמייחס להן עבירות של הפרת הוראות בבחינה והונאה בבחינה (סעיפים 29.3 ו- 29.4 לתקנון המשמעת – סטודנטים (תשס"ח)). על פי עובדות כתב הקובלנה, שתי הנקבלות, וכן התלמיד השלישי, ניגשו למועד ב' באחד הקורסים. בחינה זו התקיימה באופן מקוון. בפתח המבחן, הנקבלות הודיעו בציאט הזום כי המבחן לא נפתח להן במודל, ולכן ביקשו לקבל, ולשלוח, את המבחן דרך האימייל. התלמיד הנוסף סיים את המבחן תוך שעתיים וחצי בעוד שלנקבלות נותרה שעה וחצי לסיום המבחן. מבדיקת הבחינות שהגישו הנקבלות לעומת בחינתו של התלמיד הנוסף עלה כי מספר שאלות במבחנים דומות בצורה שהובילה למסקנה שהנקבלות שיתפו את פתרון הבחינה של התלמיד הנוסף.
2. ביום 29.10.2020 נערך בפניי דיון הקראה (באופן מקוון). בפתח דיון ההקראה הנקבלות הודו בעבירות המיוחסות להן, בעוד שהתלמיד הנוסף כבר בעבירות אלו. לטענתן, שלושת החברים הייתה קבוצת וואטסאפ משותפת. התלמיד הנוסף סיים את המבחן תוך שעתיים וחצי באופן לגיטימי, ואז שלח את התשובות באותה קבוצת וואטסאפ, מתוך מטרה להשוות בין המבחנים (אציין שעניינו של התלמיד הנוסף תלוי ועומד בפניי, ד-75-2020(ב)). הנקבלות, אם כן, הודו שהעתיקו מפתרון התלמיד הנוסף מספר שאלות.
3. ביום 3.12 התקיים בפניי דיון הטיעונים לעונש (מקוון). הקבילה עתרה לשנתיים הרחקה מהאוניברסיטה. לעמדתה, ענישה כזו עולה בקנה אחד עם ענישה במקרים דומים אחרים בהם התבצעה העתקה במבחן שנערך באופן מקוון. בפרט, הקבילה הדגישה את הצורך בהרתעה מפני העתקות בסיטואציות של בחינות מקוונות, ולאור מגיפת הקורונה. הנקבלות עתרו לעונש הרחקה בפועל שלא יעלה על שני סמסטרים, תוך שהן מדגישות את הנסיבות המקילות. הן הודו במעשה ונטלו אחריות. מדובר בתלמידות בשנה א', ובסמסטר הראשון ללימודיהן (שהתקיים כולו תחת מגבלות הקורונה). ההעתקה היא תוצר של טעות רגעית בשיקול הדעת שנבעה מלחץ להיכשל במועד ב'. ואכן, כך נטען, המעשה נעדר אלמנטים של תכנון. הן חשו לחץ ומצוקה בשעת המבחן, ו"נתקעו" בחלק מהשאלות – ומשראו את פתרונו של התלמיד הנוסף הן נעזרו בו. בדומה, קבוצת הוואטסאפ של שלושת הסטודנטים הייתה קיימת מבעוד מועד; והבקשה לשלוח את המבחן באימייל נבעה מבעיות טכניות בתוכנת המודל, ולא מתוך רצון להתחמק ממעקב. עונש הרחקה ארוך עלול למנוע את שיקומן של התלמידות וחזרתן ללימודים גבוהים.
4. בחנתי את הטיעונים לעונש והחלטתי לגזור על הנקבלות עונש הרחקה של שנתיים (עם אפשרות להמיר סמסטר אחד בעבודות לתועלת הציבור).
5. תקופת הקורונה הביאה עמה בשורות רבות לחיינו, לרבות המעבר – לפחות לעת הזו – למבחנים מקוונים. המבחנים המקוונים "מזמינים" שימוש בטכנולוגיה לצורכי העתקה. אין צורך להכביר במילים על החשיבות של שמירה על טוהר הבחינות. מעבר להיבטים האתיים, העתקות כאלו פוגעות בשוויון בין הסטודנטים ובמוניטין של המוסד בו הם לומדים. ההעתקות פוגעות, בסופו של יום, בסטודנטים עצמם.
6. מקרים אלו, אם כן, צריכים להיענות בחומרה. ואכן, בפסקי דין אחרונים של בית הדין בסיטואציות של העתקה בבחינות מקוונות נפסקו לרוב עונשים של שנתיים הרחקה בפועל (כאשר לעיתים ניתן לרצות את חלקה בעבודות לטובת הציבור). ראו למשל בעניין ד-46-2020; ד-60-2020; ד-65-2020(א) ו-ד-65-2020(ב). וראו גם פסק דינה של ערכאת הערעור ע-5-2020, שמאשרר את הפסיקה בעניין ד-60-2020. איני מוצא סיבה שלא "ליישר קו" עם פסיקה זו.

7. בנסיבותינו, מדובר בבחינת סיום קורס, ובשיתוף של חלקים נרחבים מהבחינה (כזכור, התלמיד הנוסף סיים את הבחינה כאשר לנקבלות נותרה שעה וחצי לסיום המבחן). קשה לראות בנסיבות אלו העתקה בהיסח הדעת או מעידה רגעית. לא נעלמו מעיניי הטיעונים לקולא – הודאתן של הנקבלות, ובפרט, העובדה שמדובר בתלמידות חדשות; על כן מצאתי לנכון לתת להן האפשרות להמיר סמסטר אחד בעבודות שירות.

8. לאור האמור לעיל, אני גוזר את עונשן של הנקבלות כדלקמן:

- א. פסילת הקורס נשוא הקובלנה.
- ב. הרחקה בפועל מן האוניברסיטה לארבעה סמסטרים, החל מסמסטר א' של שנת תשפ"א ועד לסמסטר ב' של שנת תשפ"ב; הנקבלות תהיינה רשאיות להמיר את ההרחקה מהסמסטר האחרון, כלומר, סמסטר ב' של שנת תשפ"ב, בארבעים שעות עבודות לתועלת הציבור. ככל שהתלמידות יבחרו באפשרות זו, ריצוי שעות אלו יהווה תנאי לחזרתן בסמסטר ב' של שנת תשפ"ב.
- ג. הרחקה על תנאי מן האוניברסיטה של שני סמסטרים, למשך שנתיים מיום חזרתן של הנקבלות ללימודים.

ניתן היום, 13.12.2020, בהיעדר הצדדים. פסק הדין יפורסם ללא ציון שמן של הנקבלות.

ד"ר שי נ. לביא

ס' הממונה על המשמעת